

Sima İSMAYILOVA
Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi

AZƏRBAYCANDA UŞAQ VƏ GƏNCLƏR ÜÇÜN ƏDƏBİYYATIN BİBLİOQRAFİK NƏŞRLƏRİNİN YARANMASI VƏ İNKİŞAFI

Respublikamızda uşaq və gənclər üçün ədəbiyyatın bibliografiyasının inkişafının özünəməxsus səciyyəvi xüsusiyyətləri vardır. Bu da ilk növbədə müxtəlif yaşlı uşaqların mütaliəsinə rəhbərliklə, həmçinin? mütaliyəyə rəhbərlik edənlərin uşaq və gənclər ədəbiyyatına olan bibliografik tələbatı ilə əlaqədardır.

Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatı bibliografiyasının yaranması, uşaqlar üçün ədəbi-bədii əsərlərin, həmçinin, elmi-fantastik və idrak ədəbiyyatının yaranması ilə əlaqədar olmuşdur. Uşaq ədəbiyyatını özündə əks etdirən ümumi və sahəvi bibliografik mənbələri bilmədən uşaq ədəbiyyatı ilə maraqlanan müəllimlərin, müxtəlif yaşlı uşaqların və başqa oxucu qruplarının sorğularına lazımi qaydada cavab vermək mümkün deyil. Bu mənbələrlə yanaşı, ümumi xarakterli bibliografik vəsaitlərin də öyrənilməsi vacibdir. Ümumi xarakterli bibliografik vəsait dedikdə, uşaq ədəbiyyatı ilə yanaşı, müxtəlif elm sahələri üzrə ədəbiyyatı özündə əks etdirən bibliografik mənbələr nəzərdə tutulur.

Uşaq ədəbiyyatını da özündə əks etdirən ümumi xarakterli bibliografik mənbələrdən bəhs edərkən ilk əvvəl zəngin informasiya mənbəyi olan iki cildlik “Azərbaycan kitabı” adlı bibliografik vəsaitin adını çəkmək lazımdır. “Azərbaycan kitabı”nın I və II cildləri öz daxili quruluşuna, tərtibat metodikasına və materialların sistemləşdirilməsinə görə bir-birindən fərqlənir. Fərqli tərtibat xüsusiyyətlərinə baxmayaraq hər iki göstəricidə uşaq ədəbiyyatına dair materialların bibliografik təsviri verilmişdir.

“Azərbaycan kitabı”nın I cildində lazımi sorğu üzrə uşaq ədəbiyyatına dair materialların axtarılmasında vəsaitin zəngin köməkçi aparatı mühüm rol oynayır. Əgər I cild 1780-1920-ci illəri əhatə edirsə, II cild 1920-1940-cı illərdə nəşr edilmiş ədəbiyyatı özündə əks etdirmişdir. Göründüyü kimi, I cild uzun tarixi dövrü xronoloji ardıcılıqla, II cild isə elm sahələrinə görə, müəlliflərin əlifba sırası ilə materialları əks etdirir.

“Azərbaycan kitabı”nın birinci cildindən uşaq ədəbiyyatına dair materialları “Mövzu”, “Sərlövhələrin”, “Təxəllüslərin” köməkçi göstəriciləri vasitəsilə aşkara çıxarmaq mümkündür. Vəsaitin I cildindən fərqli olaraq II cildində uşaq ədəbiyyatına dair materiallar xüsusi “Uşaq ədəbiyyatı” bölməsində müəlliflərin əlifba sırası ilə qruplaşdırılmışdır. Bu bölmə daxilində uşaq ədəbiyyatına dair cəmi 59 ədəbiyyatın biblioqrafik təsviri verilmişdir (3).

Uşaq ədəbiyyatına dair materialları özündə əks etdirən ümumi xarakterli mənbələrdən biri də AMEA-nın MEK-i tərəfindən tərtib edilmiş “Azərbaycan EA nəşrlərinin biblioqrafiyası” adlı vəsaitdir. Bu biblioqrafik göstərici ümumi xarakterli biblioqrafik mənbə olmaqla Akademiyanın nəzdində olan elmi-tədqiqat institutlarının nəşrlərini əks etdirmişdir. Vəsaitdə uşaq ədəbiyyatına dair materiallar Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi əməkdaşlarının fəaliyyətinin nəticəsi olaraq verilmişdir. Uşaq yazıçı və şairlərinin əsərlərinin elmi tədqiqatlarının, dərslük və tədris ədəbiyyatının nəşrində bu institutun xidmətləri böyük olmuşdur. “Akademiya nəşrlərinin biblioqrafiyası”nda ayrı-ayrı elm sahələri ilə yanaşı, “bədi ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq” üzrə xüsusi bölmə verilmişdir. Bölmə daxilində uşaq ədəbiyyatına dair müvafiq mövzular üzrə axtarış aparmaq mümkündür (4).

Respublikada uşaq ədəbiyyatı biblioqrafiyasının təşkili və inkişafında elmi müəssisələrin, kitabxanaların, müvafiq nazirliklərin fəaliyyəti diqqəti cəlb edir. İlk nümunə kimi uşaq ədəbiyyatına dair tövsiyə xarakterli biblioqrafik vəsaitlərin yaranması keçmiş Şvars adına kitabxana, sonradan Puşkin adlanan bu kitabxana uşaq ədəbiyyatına dair biblioqrafik vəsaitlərin yaradılması sahəsində ilk addım atmışdır. Bu kitabxana uşaqların və eləcə də uşaqların mütaliəsinə rəhbərlik edən valideynlərə köməklik məqsədilə 1936-cı ildə “Balalarımız nə oxumalıdır-lar?”, “Valideynlər nə oxumalıdırlar?” mövzusunda iki biblioqrafik göstərici tərtib edib nəşr etdirmişdir. Rus dilində çap edilmiş bu biblioqrafik göstəricilər tövsiyə xarakterli olmaqla həm uşaqlar, həm də valideynlər üçün ədəbiyyatın təbliğ olunmasında mühüm vasitə olmuşdur.

Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatı biblioqrafiyasının yaradılmasında Azərbaycan XMK-nın 1930-cu ildən sonra Elmi-Tədqiqat Məktəbəqədər İnstitutun fəaliyyəti böyük olmuşdur. İnstitut tərəfindən ilk nümunə kimi “Uşaq ədəbiyyatı” mövzusunda biblioqrafik göstərici çap olunmuşdur. Bu biblioqrafik göstərici Maarif Komissarlığı tərəfindən çap etdirilərək müxtəlif yaşlı şagirdlərin mütaliəsinə rəhbərlik məqsədilə lazımı

ədəbiyyatın seçilməsi və bu vəsait vasitəsilə uşaqlara çatdırılması mühüm tədbirlərdən biri olmuşdur.

Respublikamızda uşaq ədəbiyyatı biblioqrafiyasının yaradılmasının ilk nümunələrindən danışarkən Respublika Mədəniyyət Nazirliyinin Mədəni-Maarif İşçilərinin Metod Kabinəsi tərəfindən tərtib olunmuş “Kataloq” nümunəsini də qeyd etmək lazımdır. Metod Kabinə plana görə 1949-cu ilə qədər çap olunmuş uşaq ədəbiyyatının kataloqunu yaratmağa səy göstərmişdir. Kataloqun üç buraxılışı xüsusi olaraq uşaq ədəbiyyatına həsr olunmuşdur. 1949-cu ildə kataloqun III buraxılışı çap edilmişdir. Bu buraxılışda ədəbiyyat aşağıdakı əsas və yarım bölmə üzrə şöbələrdə təsvir edilmişdir. Kataloqun əsas I bölməsi məktəbəqədər uşaqlar üçün ədəbiyyat, II əsas bölmə məktəb yaşlı uşaqlar üçün ədəbiyyat adı ilə nəşr edilmişdir. Bu bölmələr də öz növbəsində yarım bölmələrə ayrılmışdır. Birinci yarım bölmədə uşaq ədəbiyyatı, Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı, rus və başqa xalqların uşaq ədəbiyyatı, xarici ölkələrin uşaq ədəbiyyatından tərcümə nəşrləri verilmişdir.

Bu yarım bölmələrlə yanaşı, uşaq ədəbiyyatı kataloqda uşaqların yaş dərəcələrinə görə seçilmişdir. Məsələn, I və IV sinif şagirdləri üçün ədəbiyyat; V–VIII sinif şagirdləri üçün ədəbiyyat. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının təbliği və öyrənilməsi baxımından kataloqun o dövrdə çox böyük rolu olmuşdur.

Respublikamızda uşaq ədəbiyyatı biblioqrafiyasının əsl inkişafı Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərə təsadüf edir. Müharibədən sonra Azərbaycan ədəbiyyatı biblioqrafiyasının yaranıb inkişaf etməsində M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının fəaliyyəti çox böyük olmuşdur. Azərbaycan ədəbiyyatı biblioqrafiyasının mühüm bir istiqamətini təşkil edən uşaq ədəbiyyatına dair ilk biblioqrafik vəsaitlər də məhz bu kitabxana tərəfindən nəşr edilmişdir.

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası tərəfindən 1956-cı ildə görkəmli yazıçı, Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatının yaradıcısı hesab edilən Abdulla Şaiq haqqında Ş.M.Əfəndiyeva və M.N.Meylmanın tərtib etdikləri tövsiyə xarakterli biblioqrafik göstərici nəşr olunmuşdur (1).

Biblioqrafik göstəricidə A.Şaiqın 1940-cı ildən sonra kitab halında çap olunmuş əsərlərinin biblioqrafik təsviri verilmişdir. Göstəricinin “Əsərləri” adlanan bölməsində müəllifin 21 əsərinin təsviri verilmişdir. Burada yazıçının “Seçilmiş əsərləri”nin müxtəlif illərdə olan nəşrləri göstərilməklə, həmin nəşrlərə daxil edilmiş əsərlər də vəsaitdə qeyd

edilmişdir. Bundan başqa biblioqrafik göstəricidə A.Şaiqin kitab halında çap olunmuş əsərləri ilə bərabər dövrü mətbuatda dərc edilmiş əsərləri də təsvir edilmişdir.

Biblioqrafik göstəricinin “Abdulla Şaiqin həyat və yaradıcılığı haqqında” bölməsində yazıçıya həsr edilmiş bir sıra mühüm məqalələrin təsviri verilmişdir.

Məlum olduğu kimi, A.Şaiq geniş yaradıcılığa malik yazıçı olmaqla bərabər, həm də maarif sahəsində də çox böyük xidmətləri olmuşdur. Belə sənətkar haqqında cəmi 9 səhifəlik yaddaş onun yaradıcılığı haqqında oxuculara biblioqrafik cəhətdən çox az məlumat verə bilər.

Müxtəlif yaşlı uşaqlar üçün çap edilmiş ədəbiyyatın təbliğində M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası tərəfindən tərtib edilmiş metodik-biblioqrafik vəsaitlərin də əhəmiyyəti böyük olmuşdur. Çünki belə biblioqrafik vəsaitlər vasitəsilə uşaq kitabxanaları tərəfindən həyata keçirilən kütləvi tədbirlərdə müvafiq ədəbiyyatlar seçilib tövsiyə olunmuşdur. Bu məqsədlə M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası tərəfindən 1962-ci ildə S.Rzayevin “Uşaqları beynəlxalq müdafiə günü” (8) mövzusunda tərtib etdiyi metodik - biblioqrafik vəsait çap edilmişdir.

Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası təşkil olunana qədər uşaq kitabxanaları üçün belə vəsaitlər çox az miqdarda yarana bilmişdir. Ona görə də bu vəsait həmin illərdə yaranan ilk nümunələrdən olmaqla, uşaq kitabxanalarına metodik köməklik üçün əhəmiyyətli vəsait hesab olunurdu. Müəllif vəsaitdə uşaqları beynəlxalq müdafiə günü münasibətilə uşaq kitabxanalarında, klublarda və mədəniyyət evlərində bu mühüm əlamətdar tarixi günə aid kütləvi tədbirlərin planını verməklə yanaşı, həmin tədbirlərdə nümayiş etdiriləcək mühüm ədəbiyyatların biblioqrafik siyahısını da vermişdir.

Respublikamızda uşaq ədəbiyyatının tövsiyə biblioqrafiyası Firudin Bəy Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası təşkil olunmasından sonra (1965) öz müstəqil inkişaf yolunu tapa bilmişdir. Müasir dövrdə də Respublika Uşaq Kitabxanası uşaq ədəbiyyatının tövsiyə biblioqrafiyasının mərkəzi hesab olunur. Kitabxana fəaliyyətə başladıqdan sonra onun biblioqrafik fəaliyyəti genişlənmiş və müxtəlif yaşlı məktəblilər üçün tövsiyə vəsaitləri buraxmağa başlamışdır.

Müxtəlif yaş dərəcəsinə malik olan şagirdlərin sinifdən xaric mütləqinə rəhbərlikdə tövsiyə biblioqrafik vəsaitlərin əhəmiyyəti olduqca böyük olmuşdur.

Kitabxana tərəfindən 1967-ci ildə çap olunmuş “Çto çitat letom” adlı tövsiyə biblioqrafik göstərici II-III sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulmuşdur. Göstəricidə tövsiyə olunan ədəbiyyat şagirdlərin yaş dərəcələrinə görə qruplaşdırılmışdır. Biblioqrafik göstəriciyə 1960-cı ildən sonra müxtəlif nəşriyyatlar tərəfindən uşaqlar üçün çap olunmuş 450-yə qədər ən mühüm kitablar daxil edilmişdir.

Respublika Uşaq Kitabxanası tərəfindən oxucular üçün yaddaşlar da çap olunmuşdur ki, şagirdlər yaddaş vasitəsilə şair və yazıçıların həyat və yaradıcılıqlarına dair müxtəlif məlumatları öyrənməklə yanaşı, onların əsərlərinin son nəşrləri ilə də tanış olurlar. Kitabxana tərəfindən çap olunmuş yaddaşlardan biri Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri olan Süleyman Sani Axundova həsr olunmuşdur.

Yaddaşın giriş hissəsində yazıçının ilk əsərləri haqqında oxuculara məlumat verilmişdir. Yaddaşda S.S.Axundovun uşaqlar üçün yazdığı “Qaraca qız” (1966), “Mister Qreyin köpəyi” (1959), “Nurəddin” (1963) kimi əsərlərini təsviri verilməklə, həmin əsərlərin məzmunu ilə uşaqları tanış etmək üçün hər bir əsərə qısa annotasiya verilmişdir. Sonra yaddaşda yazıçının əsərlərinin son nəşrlərindən nümunələr göstərilmişdir (10).

Respublika Uşaq Kitabxanası tərəfindən Akif Əsədullayevin tərtib etdiyi “Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı” adlı annotasiyalı tövsiyə biblioqrafik göstərici uşaq ədəbiyyatına həsr edilmiş mükəmməl bir vəsaitdir (7).

Uşaq ədəbiyyatı gənc nəslin tərbiyəsi məsələsi ilə ayrılmaz surətdə bağlıdır. Bu ədəbiyyat uşaqlarda gözəl hisslər tərbiyə edir. Kiçik yaşlarından vətənə, xalqa məhəbbət, əməyə, biliyə həvəs oyadır, həyatı sevdilir, uşaqları fəallaşdırır, mübariz, xeyirxah, cəsarətli və dözümlü olmağa çağırır. Uşaqlar bədii ədəbiyyat vasitəsilə keçmiş, bugünkü həyatımızı və inkişafımızı bədii şəkildə öyrənirlər.

Biblioqrafik göstəricidə 1950-1968-ci illərdə uşaq ədəbiyyatı üzrə kitab şəklində çap olunmuş 419 bədii əsər əhatə edilmişdir. Bu biblioqrafik göstərici uşaqların mütləqinə rəhbərlik işini düzgün həyata keçirmək məqsədilə çap olunmuşdur. Göstəriciyə eyni adlı əsərlərin bütün nəşrləri deyil, yalnız sonuncu nəşr və yaxud uşaqlar üçün daha sadə şəkildə işlənmiş nəşrlər daxil edilmişdir.

Göstərici şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərindən asılı olaraq üç əsas bölməyə ayrılmışdır. Birinci bölmədə məktəbəqədər yaşlı uşaqlar və I-II sinif şagirdləri üçün olan ədəbiyyat, ikinci bölmədə III-IV sinif şagirdləri üçün, üçüncü bölmədə isə V-VIII sinif şagirdlərinə aid ədəbiyyat verilmişdir.

Bibliografik göstəricidə ədəbiyyat uşaqların yaş dərəcələrindən asılı olaraq ədəbiyyatın janrı üzrə qruplaşdırılmışdır. Janra görə - şifahi xalq ədəbiyyatı, poeziya və nəsr əsərləri kimi bölmələr əsas götürülmüşdür. Hər bölmə daxilində uşaqlar üçün tövsiyə olunan əsərlər əlifba qaydasında təsvir edilmişdir.

Bibliografik göstəricinin əhəmiyyətli cəhətlərindən biri odur ki, hər bir əsərə annotasiya verilmişdir. Bu annotasiya vasitəsilə uşaqlar tövsiyə olunmuş bədii əsərlərin məzmunu ilə tanış ola bilirlər.

Bu tövsiyə vəsaiti oxucu istiqamətinə görə uşaq kitabxanalarının işçiləri, aşağı sinif müəllimləri, tərbiyəçilər üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bibliografik göstərici 1970-ci ildə çap edilmişdir. Vəsaitə müxtəlif yaşlı uşaqlar üçün cəmi 419 mənbə daxil edilmişdir. Vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq üçün sonda köməkçi aparat verilmişdir. Köməkçi aparata "Müəlliflərin əlifba göstəricisi" və "Əsərlərin adlar göstəricisi" daxildir. Köməkçi aparat vasitəsilə müəllifləri və istənilən əsərləri adlarına görə axtarıb tapmaq olur.

"Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı" adlı bibliografik göstərici F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası tərəfindən tərtib olunmuş vəsaitlərin ən maraqlısı hesab olunur.

Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatı bibliografiyasının intensiv inkişafı 1970-ci ildən sonrakı illərə təsadüf edir. Bu sahədə fəaliyyət göstərən Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanasının bibliografik nəşrlərinin sayı və keyfiyyəti xeyli artmışdır. Kitabxana tərəfindən 1970-ci il və sonrakı illərdə yubileylər, əlamətdar və tarixi günlər münasibətilə bir sıra vəsaitlər tərtib edilib çap olunmuşdur.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası yetişməkdə olan gənc nəslin hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsinə kömək etmək üçün müxtəlif xarakterli kütləvi tədbirlər həyata keçirməklə bərabər, bibliografik vəsaitlər də hazırlayıb çap etdirmişdir.

Hərbi vətənpərvərlik üzrə mövcud ədəbiyyatın gənclər arasında təbliğ edilməsində tövsiyə xarakterli bibliografik vəsaitlərin əhəmiyyəti olduqca böyükdür. Aydın Abbasov tərəfindən tərtib olunmuş "Uşaqların

hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsi” metodik-bibliografik vəsaiti 1972-ci ildə nəşr edilmişdir (2).

Bibliografik göstərici iki hissədən ibarətdir. Birinci hissədə uşaqların hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasında kitabxanaçılığa kömək məqsədilə kitab təbliğinin müxtəlif üsullarından, məktəblilərdə vətənpərvərlik hissənin aşılmasında daha əhəmiyyətli kütləvi tədbirlərin maraqlı şəkildə təşkili və keçirilməsindən bəhs olunur. İkinci hissədə isə “Uşaqların hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsi” mövzusu ilə əlaqədar olan mövcud ədəbiyyatın annotasiyalı bibliografik siyahısı da verilmişdir.

Metodik–bibliografik vəsaitə 1970-ci ilədək 5-8-ci sinif şagirdləri üçün çap edilmiş ən mühüm kitablar seçilib daxil edilmişdir. Vəsaitin bibliografiya hissəsində mövzu ilə əlaqədar 78 adda ədəbiyyatın təsviri verilmişdir. Bibliografik təsvir müəllifin fəsilinə, müəllifsiz kitablar isə sərəhəllərinə görə verilmişdir. Burada hər kitaba yığcam annotasiya da verilmişdir.

F.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası, əsasən, uşaq və yeniyetmə oxuculara xidmət etdiyi üçün öz profilinə uyğun olaraq son illərdə də tövsiyə göstəriciləri tərtib edir. Belə ki, kitabxananın məlumat-bibliografiya şöbəsinin əməkdaşları oxucuların bibliografik informasiyaya olan tələbatını müntəzəm şəkildə ödəmək üçün tövsiyə bibliografik göstəriciləri tərtib edib çap etdirmişdir.

Belə bibliografik vəsaitlərdən biri də “Möcüzələr aləmində” adlı tövsiyə bibliografik göstərici 1990-cı ildə R.Hacıyeva tərəfindən tərtib olunmuşdur. Tövsiyə bibliografik göstərici 1965-1987-ci illərdə nəşr edilmiş uşaq ədəbiyyatını əhatə edir. Bibliografik vəsaitdə materiallar məzmun əlamətinə görə qruplaşdırılmışdır. Göstəricidə bir çox elm sahələrinə dair ədəbiyyat haqqında bibliografik məlumat verilmişdir. Bibliografik göstərici 10 bölmədən ibarətdir:

1. Fizika nəyi öyrənir?
2. Kibernetika və həyat
3. Fəzanın sabahı
4. Kimya bu gün və sabah
5. Maraqlı aləmə səyahət
6. Yerin sirləri açılır
7. Bizi əhatə edən mühit
8. Ədədlər aləmi
9. Düşünən maşınlar

10. Fantastika

“Fantastika” bölməsinə nəşr ilindən asılı olmayaraq maraqlı kitablar daxil edilmişdir. Göstərici hərtərəfli biliyə malik olmaq istəyən məktəbli oxucular üçün əlverişli bibliografik informasiya mənbəyidir (9).

1991-ci ildə dahi şairimiz N.Gəncəvinin anadan olmasının 850 illik yubileyi respublikamızın bütün mədəniyyət ocaqlarında, o cümlədən kitabxanalarda da təntənəli şəkildə qeyd olunmuşdur. Bu mənada F.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası 1991-ci ildə N.Gəncəvinin 850 illik yubileyi münasibətilə “Hikmət xəzinəsi” adlı tövsiyə bibliografik göstəricisi tərtib etmişdir. Göstəricidə materiallar Azərbaycan və rus dilində qruplaşdırılmışdır (tərtibçi: S.Əhmədova, red: F.Qasımova). Bibliografik göstərici 4 hissədən ibarətdir:

1. Həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri
2. Əsərləri
3. Özü və yaradıcılığı haqqında

3-cü hissə iki yarım bölməyə ayrılır:

- a) Kitablar
- b) Dövri mətbuat
4. Köməkçi aparat

Bibliografik göstəricinin sonunda axtarışı asanlaşdırmaq məqsədilə N.Gəncəvi haqqında yazan müəlliflərin əlifba göstəricisi tərtib edilmişdir (6).

F.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanasının məlumat-bibliografiya şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən tərtib edilən tövsiyə göstəricilərindən biri də “Bizə kitab gəlib” adlanır (5). Müəllifləri S.Əhmədova və F.Qasımovadır. Göstəricidə kitabxanaya 1991-ci ildə daxil olan kitabların annotasiyalı təsviri verilmişdir. Vəsaitdə materiallar Azərbaycan dilində sistemləşdirilmiş, aşağıdakı bölmələr daxilində qruplaşdırılmışdır:

1. Azərbaycan ədəbiyyatı
2. Türk və slavyan xalqları ədəbiyyatı
3. Dünya ədəbiyyatı
4. Vətənimizin tarixindən
5. Xalq maarifi
6. Ədəbiyyatşünaslıq və tənqid
7. Dilimiz, varlığımız
8. Güzəllik aləminə səyahət
9. Sizi paklığa çağırırıq

10. Sağlam olmaq istəyirsinizmi?

11. Bunları bilmək maraqlıdır.

Hər bir bölmə daxilində materiallar yarımbölmələrə ayrılır. “Azərbaycan ədəbiyyatı” bölməsinə daxil olan bölmələr aşağıdakılardır:

1. Folklor

2. Poeziya

3. Nəsr

4. Publisistika

Bu biblioqrafik göstərici xüsusilə məktəbli oxucular üçün ayrı-ayrı xalqların ədəbiyyatını, ədəbi-bədii əsərlərin, təbiət sirlərinin öyrənilməsi baxımından çox əhəmiyyətli mənbə olmuşdur.

Respublikamız yenidən müstəqillik qazandıqdan sonra hər sahədə olduğu kimi uşaq ədəbiyyatının biblioqrafik nəşrlərinin yaranıb inkişaf etməsində yeni bir dövr başlanmışdır. Bu hər şeydən əvvəl Respublikamızın baş uşaq kitabxanası, uşaq ədəbiyyatının dövlət kitabxalayıcısı və uşaq kitabxanalarının elmi-metodik mərkəzi olan Firudin Bəy Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanasının biblioqrafik fəaliyyəti ilə bağlı olmuşdur.

F.B.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanasının 1990-cı illərdən sonrakı biblioqrafik fəaliyyəti və uşaq ədəbiyyatını özündə əks etdirən biblioqrafik vəsaitlərin geniş təhlili barədə növbəti məqalədə bəhs ediləcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Abdulla Şaiq /Biblioqrafiya.-B.,1956.-9s.*

2. *Abbasov A. Uşaqların hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsi.-B.,1972.-34s.*

3. *Azərbaycan kitabı: (Biblioqrafiya) üç cildə.C.2, I kitab.-B.:Yazıçı,1982.-745s.*

4. *Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası nəşrlərinin biblioqrafiyası. III c./1960-1965/ VII kitab.-B.,1984.-134s.*

5. *Əhmədova S. Bizə kitab gəlib (tövsiyə göstəricisi).-B.,1992.-42s.*

6. *Əhmədova S. Hikmət xəzinəsi.- B.,1991.-30s.*

7. *Əsədullayev A. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı: Annotasiyalı tövsiyə ədəbiyyat göstəricisi.-B.,1970.-76s.*

8. Rzayev S. *Uşaqları beynəlxalq müdafiə günü. (metodik-bibliografik vəsait).*B.,1962.-22s.

9. Hacıyeva R. *Möcüzələr aləmində (təvsiyə ədəbiyyat göstəricisi) .*-B.,1990.-44s.

10. Süleyman Sani Axundov: *Bibliografik göstərici.*-B.,1975.-19s.

C. ИСМАИЛОВА

**ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ
БИБЛИОГРАФИЧЕСКОЙ ПЕЧАТИ ДЕТСКОЙ И
ЮНОШЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ**

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются вопросы становления и развития библиографии детской литературы в Азербайджане. Перечисляются и анализируются существующие библиографические указатели. В том числе, говорится о значении тех библиографических пособий в библиографической информационной обеспечении детей и юношей.

S. İSMAİLOVA

**RISE AND DEVELOPMENT OF BIBLIOGRAPHIC PRINT
CHILDREN AND YOUTH LITERATURE IN AZERBAIJAN
SUMMARY**

SUMMARY

There was analyzed the establishment and development of a bibliography of children's and youths literature in Azerbaijan. Identifies and analyzes existing bibliographies. Also, according to the meaning of the bibliographical aids in bibliographic information providing of the children and youths.